כל הזכויות שמורות לאתר חטיבה 14

דפים מהספר "המערכה המלחמתית בחזית המצרית"

מאת לואא' [אלוף – פ.מ.] בדימוס ג'מאל חמאד

תירגם: אל"ם (מיל.) פסח מלובני – קצין באגף המודיעין.

הבהרות: אלוף (מיל.) אמנון רשף; אל"ם (מיל.) פסח מלובני; תא"ל (מיל.) ד"ר דני אשר.

עמ' 380

כיצד נקטה דיוויזיה 21 משוריינת בשיטות טקטיות שגויות?

אחת המגרעות העיקריות של התכנית, שקבעה המפקדה הכללית המצרית להשמדת פירצת החדירה ממזרח לתעלה באזור דוורסואר, הייתה שהיא הטילה על דיוויזיה 21 משוריינת את המשימה להתקדם ב-17 לחודש, ממערכיה שמצפון לכפר אל-ג'לאא' ["אמיר" – א.ר.] והמזין הראשי [תעלת המים שמדרום, בצמוד ובמקביל לציר "שיק" – א.ר.] בכיוון דרום, כדי שתפגש עם חטיבה 25 שריון העצמאית, אותה הוחלט לשגר מגזרת ארמיה 3, מדרום לצפון. עם פגישת שני כוחות אלה באזור דוורסואר שממזרח לתעלה, יושלם כיתור האויב שבתוך פירצת החדירה והשמדתו. אך לא היה ביכולתה של דיוויזיה 21 המשוריינת לבצע את המשימה שהוטלה עליה בשום מצב, שכן הלקח, כפי שכבר צויין לעיל, היה שיש להתאים את גודל הכוח למשימה המוטלת עליו, כך שהדבר יתאים ליכולתו האמיתית

כל הזכויות שמורות לאתר חטיבה 14

كيف استخدمت الفرقة ٢١ المدرعة بأسلوب تكتيكي خاطئ؟

كان أحد العيوب الرئيسية للخطة التي وضعتها القيادة العامة المصرية لتدمير ثغرة الاختراق شرق القناة في منطقة الدفرسوار أنها خصصت للفرقة ٢١ المدرعة مهمة التقدم يوم ١٧ أكتوبر من مواقعها شمال قرية الجلاء، والمغذي الرئيسي في اتجاه الجنوب كي تلتقي مع اللواء ٢٥ المدرع المستقل الذي تقرر دفعه من قطاع الجيش الثالث من الجنوب إلى الشمال. وعندما تلتقي القوتان عند منطقة الدفرسوار ـ شرق القناة ـ يتم حصار العدو داخل ثغرة الاختراق وتدميره. ولم يكن في مقدرة الفرقة ٢١ المدرعة تحقيق المهمة التي أسندت إليها بأي حال من الأحوال، فإن العبرة ـ كما سبق أن أوضحنا عند تحديد حجم أي قوة بالنسبة للمهمة المخصصة لها ـ أن يجري هذا التحديد حسب قدراتها الحقيقية

עמ' 381

ולא לפי גודלו הארגוני, כך שיתאים גם מול כוח האויב הנמצא מולו, בעת ביצוע המשימה.

מאחר ויכולותיה האמיתיות של דיוויזיה 21 המשוריינת, לאחר הקרבות הקשים שניהלה מאז מבצע פיתוח ההתקפה ב-14 לחודש עד לזמן בו הוטלה עליה משימה חדשה זו, לא עלו על אלה של חטיבת שריון אחת, לכן לא יכלה אף יחידה ממנה להגיע למפגש עם חטיבה 25 שריון, כדי להשתתף יחד איתה בביצוע המשימה שהוטלה על שני הכוחות. הייתה זו אחת הסיבות העיקריות לכך, שהביאו להשמדת חטיבת שריון זו מדרום לקו כת'יב אל-חבשי ["אדרה" – א.ר.] – תל סלאם ["לקקן" – א.ר.], לאחר קרב לא שקול, אותו הגדירו חלק מן המקורות הזרים כקרב טנקים קלאסי, עליו חולם כל מפקד.

www.hativa14.org.il

כל הזכויות שמורות לאתר חטיבה 14

وليس حسب حجمها التنظيمي ، على أن يوضع أيضا في الاعتبار قوة العدو التي ينتظر مواجهتها عند تنفيذ المهمة .

ونظرا لأن القدرات الحقيقية للفرقة ٢١ المدرعة بعد المعارك العنيفة التي خاضتها منذ عملية تطوير الهجوم يوم ١٤ أكتوبر إلى حين تكليفها بهذه المهمة الجديدة لم تكن تزيد على قدرة لواء مدرع فقط ، لذلك لم تتمكن أي وحدة من وحدات الفرقة ٢١ المدرعة من الالتقاء مع اللواء ٢٥ المدرع للاشتراك معه في تحقيق المهمة التي كلفت بها القوتان . وكان ذلك من ضمن العوامل الرئيسية التي أدت إلى تدمير هذا اللواء المدرع جنوب الخط كثيب الحبشي ـ تل سلام بعد معركة غير متكافئة وصفتها بعض المراجع الأجنبية بأنها كانت معركة دبابات كلاسيكية يحلم بها كل قائد .

לאחר כישלון דיוויזיה 21 למלא את משימתה במבצע פיתוח ההתקפה ב-14 לאוקטובר, בה איבדה כ-50% מן הטנקים שנטלו חלק בקרב, לא ניתנה למפקדה, עמיד [תא"ל –פ.מ.] אבראהים אל-עראבי, ההזדמנות לרכז את יחידות הדיוויזיה שלו ולתקן במהירות את הציוד והאמל"ח הפגועים, באופן מסודר והרחק מלחצו של האויב, כדי שיוכל לחדש את כשירותה הקרבית של הדיוויזיה. יחידות הדיוויזיה עמדו במהלך כל ה-15 לחודש תחת הפצצה אווירית מרוכזת של האויב, והאש הארטילרית ארוכת הטווח שלו מן הקליברים 155 ו-175 מ"מ. העובדה שהדיוויזיה חלקה עם דיוויזיה 16 חי"ר ראש גשר אחד צר, הביאה להגדלת אבדותיה ושיתק את יכולתה לפרוס, כדי להפחית את אבדות ההפצצה האווירית וההפגזה הארטילרית, דבר שהפך את המצב לקשה ומסובך יותר.

כל הזכויות שמורות לאתר חטיבה 14

وبعد فشل الفرقة ٢١ المدرعة في تحقيق المهمة التي خصصت لها في عملية تطوير الهجوم شرقًا يوم ١٤ أكتوبر والتي خسرت خلالها نحو ٥٠٪ من الدبابات التي اشتركت بها في المعركة، لم تسنح الفرصة لقائدها العميد أ.ح إبراهيم العرابي للقيام بعملية إعادة تجميع وحدات فرقته والقيام بأعمال الإصلاح السريعة للمعدات المعطوبة بالطريقة السليمة، وبعيدا عن ضغط العدو لكي يمكنه تجديد الكفاءة القتالية للفرقة. فقد أمضت وحدات الفرقة طوال يوم ١٥ أكتوبر تحت قصف جوي مركز من العدو ونيران مدفعية بعيدة المدى من عيار ١٥٥م و١٧٥م. وزاد من خسائر الفرقة وشل من قدرتها على الانتشار لتجنب خسائر القصف الجوي والمدفعي حشرها مع الفرقة ١٦ مشاة في رأس كوبري واحد ضيق مما جعل الموقف يزداد صعوبة وتعقيدًا.

בנוסף למצב הקשה, אותו חוותה הדיוויזיה לאורך יום ה-15 לחודש, ושהיה הסיבה לשיבוש פעולת ריכוז יחידותיה מחדש, הורע מצבה ללא שהיות לאחר שהמפקדה הישראלית החליטה להתחיל בביצוע תכניתה ("הלב האמיץ" – במקור) [צ"ל: "אבירי לב" – פ.מ.], החל מליל 15-16 לחודש, כדי להקים ראש גשר בשתי גדות תעלת סואץ בדוורסואר, מאחר וראש הגשר של דיוויזיה 16 חי"ר, שהכיל גם את דיוויזיה 21 המשוריינת, הפך מטרה להתקפה עזה ומתמשכת של הכוחות המשוריינים הישראלים להבקעת האגף הימני של דיוויזיה 16 חי"ר, מתוך כוונה להשתלט על חצר הצליחה בדוורסואר (ועל המוצב הישראלי לשעבר "מצמד" –במקור), ולהרחיב את החדירה צפונה למרחק של כ-5 ק"מ, או מצפון לכפר אל-ג'לאא' ["אמיר" – א.ר.] והמזין הראשי [תעלת המים שמדרום ובמקביל לציר "שיק" – א.ר.], וטיהור צירי ההתקדמות "עכביש" ו"טרטור", עליהם נעו הכוחות והציוד המיועד לצליחה, שעברו מול חזית חטיבה 16 חי"ר (שבאגף הימני של דיוויזיה 16 חי"ר – במקור), כאשר ציר "טרטור" חוצה את העמדות הקדמיות של חטיבה זו. השגת מטרות תכנית הצליחה הישראלית מערבה לתעלה

وعلاوة على الموقف السيئ الذي واجهته الفرقة طوال يوم ١٥ أكتوبر، والذي كان سببًا في عرقلة عملية إعادة تجميع وحداتها، فإن وضعها لم يلبث أن ازداد تحرجًا بعد أن قررت القيادة الإسرائيلية البدء في تنفيذ خطتها (القلب الشجاع) اعتبارًا من ليلة ١٥ / ١٦ أكتوبر لإقامة رأس كوبري على ضفتي قناة السويس عند الدفرسوار، إذ أصبح رأس كوبري الفرقة ١٦ مشاة الذي يضم الفرقة ٢١ المدرعة هدفا لهجوم عنيف ومتواصل من القوات المدرعة الإسرائيلية لاختراق الجنب الأيمن للفرقة ١٦ مشاة بقصد تأمين ساحة العبور عند الدفرسوار (الحصن الإسرائيلي السابق متسميد) وتوسيع الاختراق شمالا إلى مسافة حوالي ٥كم أي حتى شمال قرية الجلاء والمغذي الرئيسي، وتطهير محوري التقدم أكافيش وطرطور اللذين ستتحرك عليهما القوات والمعدات المخصصة للعبور، وكانا يمران أمام مواجهة اللواء ١٦ مشاة (الجنب الأيمن للفرقة ١٦ مشاة) بل كان محور طرطور يخترق المواقع الأمامية لهذا اللواء. وكان تحقيق أهداف خطة العبور الإسرائيلية إلى غرب القناة

٣٨١

עמ' 382

היה השמדת חטיבה 16 חי"ר והשתלטות על מערכי ההגנה שלה, או לפחות להרחיקה כ-5 ק"מ צפונה יותר, כדי לפנות את האזור מחצר הצליחה בדוורסואר ועד מצפון לכפר אל-ג'לאא' ["אמיר" – א.ר.] והמזין הראשי [תעלת המים שמדרום, בצמוד ובמקביל לציר "שיק" – א.ר.] מכוחות מצריים.

ההתקפות הישראליות המרוכזות על האגף הימני של דיוויזיה 16 חי"ר , שהסתיימו בהבקעת מערך ההגנה של חטיבה 16 חי"ר והגעת הטנקים הישראליים לכפר אל-ג'לאא' ["אמיר" – א.ר.], היו הסיבה להטיל על יחידות דיוויזיה 21 המשוריינת, בטרם סיימו את פעולת ריכוז הכוחות, לבצע התקפות נגד על האויב בפירצת החדירה, וניסיון לסלק את טנקי האויב מכפר אל-ג'לאא' ["אמיר" – א.ר.].

כל הזכויות שמורות לאתר חטיבה 14

يعني تدمير اللواء ١٦ مشاة واحتلال مواقعه الدفاعية، أو على الأقل زحزحته شمالاً حوالي ٥كم ليتم إخلاء المنطقة من ساحة العبور بالدفرسوار حتى شمال قرية الجلاء والمغذي الرئيسي من القوات المصرية. وكانت الهجمات الإسرائيلية المركزة على الجنب الأيمن للفرقة ١٦ مشاة التي انتهت باختراق الموقع الدفاعي للواء ١٦ مشاة ووصول الدبابات الإسرائيلية إلى قرية الجلاء سببًا في تكليف وحدات الفرقة ٢١ المدرعة قبل أن يتسنى لها إتمام عملية إعادة التجميع بشن هجمات مضادة على قوات العدو في ثغرة الاختراق ومحاولة طرد دبابات العدو من قرية الجلاء.

לאור המצב הקשה באגף הימני של דיוויזיה 16 חי"ר, נאלצה מפקדת ארמיה 2 להפעיל את יחידות דיוויזיה 21 המשוריינת בשיטות העומדות בניגוד לעקרונות הטקטיים הנכונים בהפעלת שריון, שכן הדיוויזיה הוטלה לביצוע התקפת הנגד בשיטת ההתקפה בחלקים, כשגדודי השריון שלה פוזרו לכיוונים שונים ומאמציה חולקו בחזיתות השונות, דבר שהביא להחלשתה ואובדן כוחה ועוצמתה.

ونظرا للأوضاع المتحرجة على الجنب الأيمن للفرقة ١٦ مشاة اضطرت قيادة الجيش الثاني إلى استخدام وحدات الفرقة ٢١ المدرعة بأسلوب يخالف المبادئ التكتيكية السليمة في استخدام المدرعات، إذ تم دفع الفرقة للهجوم المضاد بأسلوب الهجوم الموزع Piece meal، فتبعثرت كتائبها المدرعة في شتى الاتجاهات وتوزعت جهودها على مختلف الجبهات، مما أدى في النهاية إلى تفتيتها وفقدانها لقوتها الضاربة.

למרות האבדות שנגרמו לדיוויזיה 21 המשוריינת, שהגיעו ליותר מ-150 טנקים, הרי שהמשימה העיקרית שמפקדת ארמיה 2 תכננה להטיל עליה מאז הצליחה הישראלית אל ממערב לתעלה, ובהתאם להוראות המפקדה הכללית במרכז 10, הייתה להחזיר את המצב לקדמותו באגף הימני של ארמיה 2. דיוויזיה 21 המשוריינת הייתה אולי מצליחה למלא משימה קשה זו, למרות התנאים הקשים, לו ניתנה לה ההזדמנות להחזיר את אבדותיה בטנקים, והיו נותנים לה טנקים חדשים כדי שתחזור פעם נוספת לגודלה הארגוני המלא, כפי שקרה

כל הזכויות שמורות לאתר חטיבה 14

ביחידות השריון הישראליות, במיוחד לאחר הגעת מטעני הגשר האווירי האמריקאי.
אך לא היה ניתן ליישם סוגיה זו, שכן במחסני הכוחות המזויינים המצרים לא נמצאו טנקי עתודה,
כדוגמת הטנקים הסובייטים שנשלחו דרך הגשר הימי הסובייטי, שמספרם הגיע לכדי 400 טנקים מן הדגמים T-55 ו-T-62, שנשלחו בדרך הים מנמל אודסה דרך הים השחור לנמל לאד'קיה הסורי, בשל האבדות הכבדות שספגו הכוחות הסורים בהתקפתם ברמת גולן, ולכן לא התאפשרה הגעת מטענים כלשהם של טנקים סובייטים חדשים למצרים.